

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

PROGRAM SZKOLENIA

INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa szkolenia:	Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym
Podstawa prawna:	<ul style="list-style-type: none">• ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z dn. 4 lutego 2011 r. (Dz. U. 2023 poz. 204 ze zm.)• rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dziennego opiekuna (Dz. U. 2020 poz. 1205)• rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dziennego opiekuna (Dz. U. 2023 poz. 1998)
Jednostka prowadząca:	Zespół Żłobków m.st. Warszawy
Rodzaj kształcenia:	Szkolenie
Forma kształcenia:	<ul style="list-style-type: none">• stacjonarna w formie wykładów, ćwiczeń i warsztatów• w formie e-learningu i on-line: zapoznanie z teorią i odpowiedź na pytania zamknięte sprawdzające wiedzę z warunkiem procentowym zaliczenia części e-learningowej w zakresie materiału dydaktycznego z progiem zaliczenia w przedziale od 70% do 90 % z wykorzystaniem komputera z dostępem do internetu, webinar, wykład on-line z wykorzystaniem komputera, tabletu lub smartfonu z dostępem do Internetu
Miejsce kształcenia:	<ul style="list-style-type: none">• siedziba Zespołu Żłobków m.st. Warszawy przy ul. Belgijskiej 4 w Warszawie i żłobki wchodzące w skład Zespołu Żłobków m.st. Warszawy• platforma e-learningowa Moodle
Czas trwania:	280 godzin, w tym: <ul style="list-style-type: none">• 200 godzin zajęć teoretycznych w formie wykładów, ćwiczeń i warsztatów, z możliwością realizacji do 100 godzin w trybie e-learningowym i on-line: zapoznanie z teorią i odpowiedź na pytania w formie zaliczenia na platformie e-learningowej lub zapoznanie z teorią on-line, wykonanie testu sprawdzającego i przesłanie do osoby oceniającej• 80 godzin zajęć praktycznych w żłobku wchodzącym w skład Zespołu Żłobków m.st. Warszawy lub innym wskazanym przez uczestnika szkolenia
Szkolenie adresowane do osób:	<ul style="list-style-type: none">• posiadających przynajmniej wykształcenie średnie• nieposiadających kwalifikacji wskazanych w art. 16 ust. 1 pkt. 1-2 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z dn. 4 lutego 2011 r. (Dz.U. 2023 poz. 204 ze zm.)• spełniających warunki wskazane art. 18 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z dn. 4 lutego 2011 r. (Dz.U. 2023 poz. 204 ze zm.)
Cel szkolenia:	Uczestnicy uzyskają wiedzę z zakresu psychopedagogicznych podstaw i rozwoju dziecka w okresie wczesnego dzieciństwa, stymulowania tego rozwoju i jego

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

wczesnego wspomaganie, a także zdobędą kompetencje i umiejętności do pracy jako opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym z dziećmi w wieku do lat 3.

Efekty kształcenia:

- uzyskanie wiedzy z zakresu podstaw psychologii i pedagogiki małego dziecka oraz opieki nad dzieckiem w żłobku i jego wychowania,
- poznanie procesu adaptacji dziecka,
- poznanie przebiegu procesu rozwoju jednostki i jego uwarunkowań, etapów w rozwoju dziecka, osiągnięć na poszczególnych stadiach,
- poznanie sposobów wspierania rozwoju małego dziecka,
- poznanie uwarunkowań neurologicznych rozwoju jednostki,
- uzyskanie wiedzy z zakresu zadań rozwojowych,
- nabycie umiejętności rozpoznawania potrzeb rozwojowych dziecka oraz poznanie sposobów ich zaspokajania,
- poznanie źródeł wspierających rozwój dziecka i czynników zagrażających temu rozwojowi,
- poznanie zasad opieki i pielęgnacji dziecka prawidłowo i nieprawidłowo rozwijającego się, a także nad dzieckiem z niepełnosprawnością oraz wymagającym szczególnej opieki, w tym poznanie elementów metod terapeutycznych mających na celu stymulowanie rozwoju dziecka ze specjalnymi potrzebami,
- nabycie umiejętności wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych,
- uzyskanie wiedzy z zakresu planowania i organizowania zajęć ruchowych, manipulacyjnych, muzycznych, plastycznych dla dzieci,
- poznanie zasad udzielania dziecku pierwszej pomocy,
- poznanie zasad ochrony praw dziecka,
- nabycie umiejętności pracy ze zróżnicowanymi językowo i kulturowo grupami dzieci oraz komunikacji z rodzicami,
- poznanie metod i sposobów komunikowania się z dzieckiem oraz rodzicami w odpowiedni sposób,
- nabycie umiejętności prowadzenia obserwacji dziecka i pomocy w rozwiązywaniu problemów,
- poznanie sposobów prowadzenia dokumentacji opieki nad dzieckiem,
- poznanie przepisów prawa pracy i BHP,
- uzyskanie wiedzy z zakresu podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych i kompetencji w zawodzie opiekuna w żłobku.

Podstawy zaliczenia szkolenia:

- obecności na zajęciach teoretycznych (dopuszczalna liczba godzin nieobecności: 25 godzin),
- pozytywna ocena na poziomie minimum 75% zaliczenia materiału z zajęć odbywających się w systemie e-learningowym i on-line,
- pozytywna ocena zajęć praktycznych w żłobku,
- pozytywna ocena na poziomie minimum 75% zaliczenia z egzaminu pisemnego z wybranych zagadnień prezentowanych na szkoleniu.

Sposób potwierdzenia ukończenia szkolenia:

Ukończenie szkolenia z wynikiem pozytywnym potwierdzone jest:

- wydaniem certyfikatu zawierającym: imię, nazwisko i PESEL osoby, która ukończyła szkolenie, nazwę szkolenia i czas jego trwania, nazwę jednostki prowadzącej szkolenie, numer decyzji MRPiPS zatwierdzającej program szkolenia i podstawy prawne programu, datę ukończenia szkolenia oraz ogólny program szkolenia według bloków tematycznych oraz wykaz godzin szkolenia, przypadających na poszczególne bloki.

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

Kwalifikacje kadry szkolącej:	Szkolenie prowadzą osoby posiadające odpowiednie wykształcenie, zasób wiedzy, doświadczenie zawodowe i uprawnienia w zakresie psychologii, pedagogiki małego dziecka, logopedii i fizjoterapii oraz praktycznej opieki nad dzieckiem w żłobku, a także przepisów prawa pracy i BHP oraz zasad udzielania dziecku pierwszej pomocy, które zapewnią właściwą realizację programów szkolenia.
Autorzy programu:	Zespół Żłobków m.st. Warszawy
Wykaz literatury:	<ul style="list-style-type: none">• <i>Psychologia rozwoju człowieka</i> – Brzezińska Anna, Apelt Karolina, Ziółkowska Beata, GWP Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2019• <i>Psychologia wychowawcza</i> – Przetacznik – Gierowska Maria, Włodarski Ziemowit, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014• <i>Żłobek. Opieka i wychowanie</i> – Opracowanie zbiorowe pod redakcją Anety Jegier, Wydawnictwo Difin, 2021• <i>Wychowanie i wspieranie rozwoju małych dzieci w domu, żłobku i przedszkolu</i> – opracowanie zbiorowe pod redakcją Anny Mikler – Chwastek, Wydawnictwo Difin, 2017• <i>Biomedyczne podstawy rozwoju dziecka dla studentów pedagogiki, opiekunów w żłobku i nauczycieli wychowania przedszkolnego</i> – Wiśniewska Marta, Plandowska Magdalena, Anna Mikler – Chwastek, Wydawnictwo Difin, 2021• <i>Kształtowanie rozwoju psychoruchowego małych dzieci w żłobku</i> – Jegier Aneta, Kurelska Bożena, Wydawnictwo Difin, 2019• <i>Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego. Słuch</i> Jagoda Cieszyńska Rożek, Wydawnictwo Centrum Metody Krakowskiej, 2018• <i>Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego. Wzrok</i> Jagoda Cieszyńska Rożek, Wydawnictwo Centrum Metody Krakowskiej, 2019• <i>Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego. Ruch</i> Jagoda Cieszyńska Rożek, Wydawnictwo Centrum Metody Krakowskiej, 2020• <i>Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego. Język</i>, Jagoda Cieszyńska, Wydawnictwo Centrum Metody Krakowskiej, 2022• <i>Dziecko a integracja sensoryczna</i>, Jean A. Ayres, Wydawnictwo Harmonia, 2015• <i>Wspólnie z dziećmi O wspieraniu rozwoju małego dziecka</i>, Opracowanie zbiorowe, Wydawnictwo Regionalne Centrum Edukacji Ekologiczne, 2005• <i>60 zabaw żłobkowych. Materiały dla opiekunów, psychologów i logopedów</i>, Anna Różańska-Gał, Joanna Kuś, Joanna Wasilewska-Kogut, Wydawnictwo Harmonia, 2022• <i>Poradnik metodyczny do pracy z dzieckiem od 1 do 24 miesiąca życia</i>, praca zbiorowa, Wydawnictwo JKJ, 2022• <i>Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka. Od noworodka do 6 roku życia</i>, Cieszyńska Jagoda, Korendo Marta, Wydawnictwo: Wydawnictwo Edukacyjne, 2007• <i>Neurobiologiczne podstawy rozwoju dziecka</i>, Anna Jankowska, Wydawnictwo Uniwersytet Jagielloński, 2016• <i>Psychologia dziecka</i>, R.Vasta MH. Haih S.A.Miler, Wydawnictwo WSiP, 1995• <i>Rozwój dziecka od 0 do 3 lat</i>, D.J. Sparrow T.B Brazelton, Wydawnictwo GWP Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, 2018• <i>Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.</i> (https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/O/D19910526.pdf)

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- *Prawa Dziecka. Dokumenty Rady Europy*, Paweł J. Jaros. Warszawa 2012. (https://brpd.gov.pl/sites/default/files/prawa_dziecka_dokumenty_rady_europy.pdf)
- *Standardy Ochrony Praw Dziecka*, pod redakcją: Marek Michalak, Warszawa 2018 (https://brpd.gov.pl/sites/default/files/standardy_ochrony_praw_dziecka_-_ebook.pdf)
- Strona internetowa Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci UNICEF, www.unicef.pl
- Strona internetowa Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, www.fdds.pl
- *Edukacja międzykulturowa – przewodnik*, P. P. Grzybowski, Oficyna Wydawnicza „Impuls”
- *Logopedia międzykulturowa*, E. Czaplewska, Wydawnictwo: Harmonia

BLOK I

PSYCHOPEDAGOGICZNE PODSTAWY ROZWOJU JEDNOSTKI

łącznie 20 godzin

I Adaptacja jako rezultat rozwoju – wybrane zagadnienia

6 godzin

1. Podstawowe informacje na temat adaptacji: definicje pojęcia.
2. Budowanie poczucia bezpieczeństwa u dziecka – psychologiczne teorie przywiązania:
 - a. badania Karola Lorenza i Harriego Harlowa,
 - b. teoria więzi Johna Bowlby'ego,
 - c. style przywiązania wg Mary Ainsworth.
3. Proces adaptacji w praktyce – omówienie procesu adaptacji na podstawie standardów realizowanych w Zespole Żłobków m.st. Warszawy i opracowanych przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. Komeńskiego w ramach programu *Jakość od początku – standardy opieki i edukacji małych dzieci*, JoP, www.frd.org.pl:
 - a. Placówka organizuje adaptację nowych dzieci tak, aby móc poświęcić uwagę każdemu z nich.
 - b. Rodzice lub inne bliskie dorosłe osoby towarzyszą dziecku w czasie adaptacji.
 - c. W placówce prowadzi się różne działania ułatwiające dzieciom adaptację.
 - d. Kadra uważnie buduje relacje z dzieckiem, szanując jego potrzeby.
 - e. Kadra rozpoznaje moment zakończenia adaptacji dziecka i wie, kiedy dziecko jest gotowe do rozstania z rodzicem.
 - f. Kadra zaznajamia rodziców z przebiegiem procesu adaptacji i jego znaczeniem dla zdrowia i rozwoju dzieci.
 - g. W trakcie adaptacji kadra daje wsparcie rodzicom w sytuacjach dla nich trudnych.

II Uwarunkowania procesu rozwoju jednostki i przebieg rozwoju w cyklu życia

6 godzin

1. Wprowadzenie:
 - a. rozwój jako proces, cechy rozwoju: ciągły, sekwencyjny, wariantowy, indywidualny,
 - b. podstawowe pojęcia: okresy krytyczne, okna rozwojowe, kamienie milowe.
2. Czynniki wpływające na rozwój:
 - a. genetyczne,
 - b. środowiskowe:
 - prenatalne (odżywianie matki, leki i kontakt z substancjami chemicznymi, narażenie na promieniowanie jonizujące i niejonizujące, papierosy, narkotyki, kofeina, infekcje, którym ulega matka, stres)
 - postnatalne (okołoporodowe – urazy, sposób porodu, wybrane znieczulenia, wcześniactwo, urazy, choroby i hospitalizacje, jakość opieki rodzicielskiej – postawy rodzicielskie, bogactwo środowiska, przestrzeń na aktywność własną dziecka i zaplecze edukacyjne, itp.
3. Omówienie wybranej teorii rozwoju człowieka w cyklu życia:
 - a. teoria Eriksona – kryzysy rozwojowe w przebiegu życia,
 - b. teoria self-reg.

III Osiągnięcia rozwojowe na poszczególnych etapach życia jednostki – wspieranie rozwoju dziecka

8 godzin

1. Obszary i kierunki zmian rozwojowych dziecka w wieku do 3 lat:
 - a. fizjologiczne: od sygnalizowania potrzeb do samodzielności,
 - b. fizyczne: od odruchów do samodzielnego przemieszczania się,
 - c. emocjonalne,

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- d. społeczne,
 - e. językowe,
 - f. poznawcze.
2. Zadania rozwojowe (1 r.ż., 2 – 3 r.ż.), wiek występowania kamieni milowych; warunki zaspokajania potrzeb rozwojowych (poczucie bezpieczeństwa, odpowiednia wrażliwość opiekunów, itp.

BLOK II

ROZWÓJ DZIECKA W OKRESIE WCZESNEGO DZIECIŃSTWA

łącznie 25 godzin

I Zadania rozwojowe w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym

3 godziny

Zadania rozwojowe w ujęciu teorii R. J. Havighursta:

- a. okres sensorywny,
- b. indywidualny charakter zadań,
- c. wpływ środowiska zewnętrznego/społeczeństwa i wymagań kulturowych,
- d. wpływ środowiska wewnętrznego i zmian biologicznych,
- e. zmiany zachodzące w jednostce w czasie realizacji zadania,
- f. określenie umiejętności zdobytych w czasie realizacji zadania, pozwalających na dokładniejsze diagnozowanie rozwoju i planowanie ewentualnego wsparcia.

II Neurologiczne podstawy rozwoju dziecka

8 godzin

- 1. Budowa i rozwój ośrodkowego układu nerwowego.
- 2. Budowa komórki nerwowej.
- 3. Ogólna budowa mózgu (główne obszary) i jego podstawowe funkcje.
- 4. Specjalizacja półkul.
- 5. Rozwój mózgu.
- 6. Wczesne zróżnicowanie związane z płcią.
- 7. Integracja Sensoryczna – podstawowe zagadnienia i symptomy zaburzeń.

III Aspekty rozwoju dziecka: charakterystyka zmian w zakresie rozwoju poznawczego, psychospołecznego i motorycznego na poszczególnych etapach życia dziecka

6 godzin

- 1. Stadia rozwoju sensomotorycznego wg Piageta – zestawienie porównawcze osiągnięć w poszczególnych sferach rozwoju na określonych etapach życia dziecka.
- 2. Rozwój jednostki a kształtowanie się osobowości.
- 3. Wpływ temperamentu na kształtującą się strukturę osobowości.
- 4. Rola wczesnodziecięcych schematów poznawczych w kształtowaniu się osobowości.

IV Mechanizmy rozwoju dziecka. Źródła szans i zagrożeń dla rozwoju dziecka w wieku do lat 3

6 godzin

- 1. Mechanizmy rozwoju, ich definicje i etapy.
- 2. Mowa:
 - a. rozwój mowy,
 - b. mowa jako narzędzie komunikacji i interpretacji rzeczywistości,
 - c. etapy rozwoju mowy,
 - d. mowa czynna i mowa bierna.
- 3. Myślenie i pamięć:
 - a. myślenie słowno-pojęciowe,
 - b. przyczyna i skutek /myślenie przyczynowo – skutkowe.

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

4. Motoryka i sensomotoryka i rola właściwej, wczesnej stymulacji:
 - a. kształtowanie uwagi,
 - b. lateralizacja,
 - c. koordynacja ruchowa ze zmysłami.
5. Kontakty społeczne, ilość i jakość kontaktów oraz ich znaczenie dla pozostałych mechanizmów rozwoju.
6. Uczucia i emocje, zmienność, niestabilność i sposoby regulacji emocji.
7. Szanse i zagrożenia środowiskowe:
 - a. codzienna prawidłowa stymulacja dziecka,
 - b. prawidłowe i celowe ukierunkowanie aktywności małego dziecka poprzez kształtowanie działalności zabawowej,
 - c. niekorzystne postawy rodzicielskie (pośpiech rodzica, nadmiar emocji, nieuporządkowana codzienność).

V Środowisko rodzinne jako czynnik warunkujący rozwój dziecka 2 godziny

1. Rodzina – definicja i różne jej ujęcia.
2. Funkcje rodziny.
3. Wpływ środowiska rodzinnego na rozwój dziecka – fizyczny, psychiczny i społeczny.
4. Czynniki wpływające na rozwój dziecka:
 - a. style wychowania,
 - b. postawy rodzicielskie,
 - c. relacje rodzinne,
 - d. atmosfera rodzinna.

BLOK III

STYMULOWANIE WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU DZIECKA łącznie 120 godzin

I Rozpoznawanie i stymulowanie potrzeb rozwojowych dziecka 20 godzin

1. Pojęcie potrzeby. Klasyfikacja potrzeb na podstawie różnych ujęć.
2. Podział potrzeb:
 - a. potrzeby pierwotne (niższego rzędu),
 - b. potrzeby psychiczne (wyższego rzędu).
3. Podstawowe potrzeby małego dziecka wg J. E. Younga:
 - a. potrzeba bezpieczeństwa,
 - b. potrzeba kontaktu / więzi,
 - c. potrzeba autonomii,
 - d. potrzeba poczucia własnej wartości,
 - e. potrzeba autoekspresji,
 - f. potrzeba realnych ograniczeń.
4. Sposoby identyfikacji potrzeb dzieci w żłobku:
 - a. pojęcie diagnozy,
 - b. cele i zasady diagnostyki potrzeb rozwojowych małego dziecka,
 - c. metody stosowane w rozpoznawaniu potrzeb małego dziecka,
 - d. skutki nieodpowiedniego zaspokajania potrzeb dziecka,
 - e. zaniedbanie potrzeb dziecka (brak uwagi, przebodźcowanie),
 - f. emocjonalne zabezpieczenie potrzeb (bliskość, rozmowa, zabawa).
5. Obserwacja.
6. Ocenianie możliwości i potrzeb małego dziecka poprzez obserwowanie:

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- a. kompetencji funkcjonalnych,
 - b. rozwoju spontanicznej aktywności,
 - c. strategii zachowania,
 - d. możliwości autoadaptacji,
 - e. rozpoznawania sygnałów wysyłanych przez dziecko.
7. Obserwacja różnic indywidualnych – ich wpływ na kierunkowe rozwijanie uzdolnień małego dziecka i eliminowanie zagrożeń dla prawidłowego rozwoju.
8. Rola psychologa w żłobku.
9. Sposoby zaspokajania potrzeb w żłobku:
- a. rola opiekuna,
 - b. samodzielność dziecka.

II Metody planowania, dokumentowania i monitorowania rozwoju dziecka 8 godzin w codziennych sytuacjach

1. Karta informacyjna:
 - a. informacje o stanie zdrowia dziecka,
 - b. ankieta dotycząca rozwoju i upodobań dziecka, pozwalająca na szybsze i dokładniejsze jego poznanie,
 - c. wywiad z rodzicem przy przyjęciu dziecka do żłobka oraz w trakcie procesu adaptacji – omówienie istoty szczegółowego poznania dziecka.
2. Plan pracy dydaktycznej (miesięczny, kwartalny, roczny).
3. Monitorowanie rozwoju:
 - a. analiza postępów rozwojowych dziecka (indywidualne karty obserwacji i postępów),
 - b. efekty aktywności zabawowej (aktywność ruchowa, efekty zabaw manualnych).

III Opieka pielęgnacyjna i zdrowotna nad dzieckiem prawidłowo i nieprawidłowo rozwijającym się, a także nad dzieckiem z niepełnosprawnością oraz wymagającym szczególnej opieki, w tym elementy metod terapeutycznych mających na celu stymulowanie rozwoju dziecka ze specjalnymi potrzebami 26 godziny

1. Czynności pielęgnacyjne u dziecka zdrowego. Pielęgnacja i opieka jako formy stymulacji rozwojowej małych dzieci.
2. Czynności pielęgnacyjne u dziecka chorego. Postępowanie pielęgnacyjne i opiekuńcze w przypadku wystąpienia symptomów choroby w żłobku.
3. Zapoznanie z podstawowymi jednostkami chorobowymi wieku dziecięcego:
 - a. choroby zakaźne,
 - b. alergie pokarmowe,
 - c. choroby pasożytnicze,
 - d. choroby układu pokarmowego.
4. Aseptyka oraz antyseptyka w żłobku:
 - a. zasady mycia i dezynfekcji rąk,
 - b. zasady mycia i dezynfekcji różnych powierzchni w żłobku,
 - c. zasady mycia i dezynfekcji przedmiotów używanych przez dzieci: zabawek, nocników, leżaków.
5. Środki ochrony osobistej w praktycznym użyciu – odzież robocza, maseczki, czepki oraz rękawiczki.
6. Zasady żywienia dzieci w żłobku na podstawie Standardów dotyczących organizacji posiłków w Zespole Żłobków m.st. Warszawy:
 - a. Myjemy ręce wodą i mydłem przed i po posiłku; śliniaki są opcjonalne.
 - b. Wspieramy dzieci w samodzielnym nakładaniu sobie jedzenia.

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- c. Zachęcamy dzieci do jedzenia i próbowania nowych potraw.
- d. Zachęcamy dzieci do udziału w przygotowaniu jadalni do posiłku i sprzątanii po posiłku.
- e. Uważnie towarzyszymy dzieciom w czasie posiłków.
- f. Uczymy dzieci szacunku do jedzenia.
- g. Włączamy rodziców w kształtowanie zdrowych nawyków żywieniowych u dzieci.
7. Dziecko z niepełnosprawnością i wymagające szczególnej opieki. Charakterystyka opieki i stymulacji rozwoju.
8. Wybrane zaburzenia rozwoju, etiologia, charakterystyka, wsparcie rozwoju: ADD, ADHD, Autyzm, Zespół Aspergera, Zespół Downa, niepełnosprawność ruchowa, niepełnosprawność intelektualna. Postępowanie pielęgnacyjne i opiekuńcze.
9. Elementy metod terapeutycznych mających na celu stymulowanie rozwoju dziecka ze specjalnymi potrzebami stosowane w żłobkach.
10. Żłobki integracyjne – organizacja i funkcjonowanie żłobka. Rola zatrudnionych specjalistów.

IV Kreowanie przedmiotowego i społecznego środowiska rozwoju dziecka 10 godzin

1. Organizacja otoczenia dziecka w żłobku:
 - a. zasady aranżacji pomieszczeń dla małych dzieci w żłobku (wyposażenie wnętrza, wystrój, kolorystyka pomieszczeń),
 - b. organizacja i wyposażenia placu zabaw w żłobku,
 - c. organizacja kąpek zabaw,
 - d. dobór pomocy dydaktycznych.
2. Zasady organizacji zajęć:
 - a. eliminacja uciążliwych bodźców,
 - b. właściwa organizacja pracy, w tym zasadność rozgromadzania dzieci,
 - c. stosowanie naprzemiennych zabaw, w celu zapobiegania znużeniu i zmęczeniu,
 - d. zapewnienie dziecku możliwości realizacji aktywności własnej,
 - e. stopniowanie trudności, na podstawie obserwacji umiejętności dziecka.
3. Przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Zasady organizowania i funkcjonowania opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w żłobku:
 - a. warunki świadczonych usług (funkcje żłobka, warunki lokalowe, zadania żłobka, sprawowanie opieki nad dziećmi),
 - b. kwalifikacje osób sprawujących opiekę (wykształcenie, kursy doskonalące, kursy pierwszej pomocy, rękojmia należytego sprawowania opieki nad dziećmi),
 - c. zasady finansowania opieki,
 - d. nadzór nad warunkami i jakością sprawowanej opieki (organ prowadzący: Prezydent m.st. Warszawy, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, SANEPID, PSP).

V Wprowadzanie dziecka w kulturę 15 godzin

1. Pobudzanie twórczej aktywności dziecka, na podstawie wybranych metod pracy wykorzystywanych w żłobku:
 - a. metoda Marii Montessori,
 - b. elementy metod wychowania muzycznego – metoda Carla Orffa i metoda Batti Strauss,
 - c. metoda Labana,
 - d. metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz,
 - e. ruch rozwijający Weroniki Sherborne,
 - f. metoda Klanzy – zabawy z chustą animacyjną.
2. Wychowanie przez sztukę według profesora Stefana Szumana.
3. Techniki parateatralne: teatr, teatrzyk kukiełkowy, zabawy paluszkowe.
4. Zajęcia muzyczno-rytmiczne na podstawie standardu *Muzyka w żłobku* realizowanego w Zespole Żłobków m.st. Warszawy:

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- a. Opiekunki uważnie wybierają utwory muzyczne, które towarzyszą dzieciom podczas różnych aktywności w ciągu dnia, biorąc pod uwagę indywidualne potrzeby i preferencje dzieci.
 - b. Dzieci w czasie pobytu w żłobku mają możliwość poznania różnych instrumentów muzycznych i zabawy gotowymi i zrobionymi przez siebie instrumentami.
 - c. Opiekunki codziennie proponują dzieciom zabawy z muzyką.
5. Literatura dziecięca:
- a. zasady doboru treści, sposoby pracy z książką (wiersze, bajki, baśnie),
 - b. funkcje literatury,
 - c. terapeutyczne wartości literatury dziecięcej (bajkoterapia), stymulacja umiejętności językowych dziecka.

VI Zabawa jako podstawowa forma aktywności dziecka – zabawy eksploracyjne, muzyczne, rytmiczne, plastyczne i techniczne 27 godzin

1. Pojęcie zabawy w świetle nauk pedagogicznych, teorie zabaw, funkcje zabawy.
2. Rola zabawy w rozwoju dziecka, etapy rozwoju zabawy wg Piageta, zasady organizowania zabaw w żłobku.
3. Terapeutyczny, diagnostyczny, poznawczy, społeczny i fizyczny wpływ zabawy na rozwój dziecka.
4. Zasady dobrej zabawy, indywidualizacja w oparciu o potrzeby dziecka.
5. Rodzaje zabaw. Omówienie na przykładzie scenariuszy zajęć i pomocy dydaktycznych:
 - a. zabawy eksploracyjne – zabawy tematyczne, dydaktyczne, badawcze i sensoryczne,
 - b. zabawy muzyczne i rytmiczne,
 - c. zabawy plastyczne i techniczne – manipulacyjne i konstrukcyjne,
 - d. zabawy ruchowe i logopedyczne.
6. Wspieranie rozwoju dziecka podczas zabawy:
 - a. teoria rusztowania wg L. Wygotskiego,
 - b. sposoby na usprawnienie możliwości edukacyjnych zabawy i rozwoju dziecka,
 - c. udzielanie jakościowej informacji zwrotnej mającej wpływ na wspieranie procesu uczenia się dziecka oraz wspierania uczestnictwa dziecka w zabawie.

VII Budowanie relacji społecznych z dzieckiem, rodzicami i lokalnymi służbami odpowiedzialnymi za rozwój dziecka 8 godzin

1. Instytucje wspierające dziecko i rodzinę, ich rola, zadania, cele i zakres działania:
 - a. ośrodek pomocy społecznej (zespoły interdyscyplinarne, asystent rodziny),
 - b. Centrum Wspierania Rodziny,
 - c. poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
 - d. organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
 - e. kurator sądowy.
2. Współpraca z OPS, Rzecznikiem Praw Dziecka, urzędami dzielnicy/gminy, przedszkolami, domami kultury, ośrodkiem interwencji kryzysowej.

VIII Umiejętność pracy ze zróżnicowanymi językowo i kulturowo grupami dzieci: pochodzącymi z rodzin należących do mniejszości narodowych lub etnicznych lub rodzin migrantów, zagrożonych wykluczeniem społecznym, niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki 6 godzin

1. Wielokulturowość:
 - a. podstawowe pojęcia związane ze zjawiskiem migracji, historyczne uwarunkowania zjawiska w Polsce, sytuacją obecnie,
 - b. wyzwania związane z włączeniem w odmienną rzeczywistość kulturową i językową,
 - c. warunki adaptacji kulturowej.

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

2. Warunki i praktyczne rozwiązania w procedurze przyjmowania dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki oraz dzieci cudzoziemców do żłobka.
3. Praktyczne rozwiązania procesu włączania grup dzieci zróżnicowanych kulturowo i językowo, grup dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym i grup dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki w żłobku:
 - a. metody pracy w grupie żłobkowej zróżnicowanej wielokulturowo. Praktyczne rozwiązania. Organizacja dydaktycznego cyklu rocznego żłobka uwzględniająca wielokulturowość i różnorodność religijną,
 - b. organizacja przestrzeni placówek i sal w oparciu o potrzeby dzieci i rodziców należących do mniejszości narodowych, etnicznych lub rodzin migrantów oraz dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki,
 - c. integracja społeczności żłobkowej. Włączanie wszystkich grup rodziców we współpracę na rzecz dzieci i żłobka.
 - d. praca z dzieckiem i rodzicem obcojęzycznym, odmiennym kulturowo,
 - e. praca z dzieckiem z niepełnosprawnością lub wymagającym szczególnej opieki i jego rodzicem,
 - f. praca z dzieckiem zagrożonym wykluczeniem społecznym i jego rodzicem.

BLOK IV

KOMPETENCJE OPIEKUNA DZIECKA

łącznie 35 godzin

I Odpowiedzialność prawna opiekuna

2 godziny

1. Podstawowe przepisy o odpowiedzialności porządkowej w zakładzie pracy. Akty normatywne regulujące odpowiedzialność porządkową pracowników:
 - a. Kodeks pracy i Regulamin pracy (podstawowe obowiązki pracownika wynikające z Kodeksu pracy, podstawowe obowiązki pracownika zgodnie z Regulaminem pracy),
 - b. rodzaje kar porządkowych, zasady ich stosowania,
 - c. sposoby rozwiązywania umowy o pracę w związku z naruszeniem podstawowych obowiązków pracowniczych,
 - d. przepisy Kodeksu Karnego. Zasady odpowiedzialności karnej opiekuna w żłobku:
 - odpowiedzialność karna za nieumyślne spowodowanie śmierci,
 - odpowiedzialność karna za nieudzielenie pierwszej pomocy przez opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym,
 - ogólne przepisy o odpowiedzialności karnej za nieudzielenie pierwszej pomocy obywatelom.
 - e. przepisy Kodeksu Cywilnego. Zasady odpowiedzialności cywilnej opiekuna w żłobku:
 - odpowiedzialność cywilna opiekuna za naruszenie dóbr osobistych i szkody wyrządzone przy sprawowaniu opieki,
 - odpowiedzialność cywilna deliktowa i kontraktowa.

II Ochrona praw dziecka

3 godziny

1. Wstęp do praw dziecka:
 - a. definicja praw dziecka i ich znaczenie,
 - b. Janusz Korczak jako twórca praw dziecka w Polsce,

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- c. dokumenty prawne – konwencja o prawach dziecka ONZ, konwencje Rady Europy, konstytucja RP, kodeks rodzinny i opiekuńczy, regulamin organizacyjny żłobka wchodzącego w skład Zespołu Żłobków m.st. Warszawy, Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem,
 - d. instytucje zajmujące się ochroną praw dziecka – UNICEF, Rzecznik Praw Dziecka, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, organizacje pozarządowe.
2. Standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem:
- a. czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci,
 - b. procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dzieci w rodzinie, przez pracownika żłobka/punktu dziennego opiekuna,
 - c. zasady ochrony wizerunku dzieci.
3. Ochrona praw dziecka w instytucji – praktyczne aspekty:
- a. czym są prawa, a czym zachcianki,
 - b. kształtowanie postawy zaangażowania społecznego – przykłady nierespektowania praw dziecka w placówce i kształtowanie umiejętności reagowania w takich sytuacjach.

III Podstawy medycyny ratunkowej – udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej	10 godzin
--	------------------

1. Organizacja ratownictwa w Polsce:
- a. podstawy prawne dotyczące obowiązku udzielania pierwszej pomocy,
 - b. bezpieczeństwo własne,
 - c. sytuacje zagrażające życiu i zdrowiu,
 - d. ocena sytuacji i zabezpieczenie miejsca zdarzenia,
 - e. wezwanie pomocy,
 - f. udzielanie wsparcia psychologicznego osobie poszkodowanej,
 - g. zasady udzielania pierwszej pomocy,
 - h. etapy udzielania pierwszej pomocy: przedziały wiekowe w pierwszej pomocy – niemowlę, dziecko, dorosły.
2. Przywracanie oddychania:
- a. ocena stanu poszkodowanego, kontrola czynności życiowych,
 - b. prowadzenie resuscytacji krążeniowo- oddechowej u dziecka i u osoby dorosłej,
 - c. prowadzenie resuscytacji krążeniowo- oddechowej z użyciem AED i worka AMBU u dziecka i u osoby dorosłej,
 - d. zasady ewakuacji poszkodowanego.
3. Stany zagrożenia życia człowieka:
- a. utrata przytomności – pozycja boczna bezpieczna i przewrócenie na plecy,
 - b. omdlenie,
 - c. ból w klatce piersiowej,
 - d. cukrzyca,
 - e. atak drgawek,
 - f. zadławienia (niemowlę, dziecko, osoba dorosła),
 - g. anafilaksja,
 - h. padaczka,
 - i. porażenie prądem elektrycznym.
4. Podstawowe zasady opatrywania ran:
- a. wybór właściwego opatrunku przy zabezpieczeniu rany lub krwotoku z różnych części ciała,
 - b. postępowanie w przypadku oparzeń,
 - c. postępowanie w przypadku poważnych ran i krwotoków,
 - d. ciało obce w ranie, zasady postępowania w zakresie pierwszej pomocy,

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- e. postępowanie w przypadku amputacji i zmiężdżeń,
 - f. zasady i sposoby doraźnego unieruchamiania złamań, zwichnięć, skręceń,
 - g. postępowanie w przypadku urazów kręgosłupa i głowy.
5. Omówienie praktycznego zastosowania ww. zasad udzielania pierwszej pomocy w żłobku (przekazywanie informacji rodzicom o incydentach, leki ratujące życie, podniesienie wrażliwości opiekunów na sytuacje zdrowotne dzieci).
6. Apteczka pierwszej pomocy – omówienie, prezentacja.

IV Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy

3 godziny

1. Podstawowe informacje o higienie osobistej, bezpieczeństwie i higienie pracy, aktach normatywnych i ich zastosowaniu:
- a. akty normatywne regulujące bezpieczeństwo i higienę pracy, ochronę przeciwpożarową, ochronę środowiska,
 - b. podstawowe pojęcia z zakresu bhp,
 - c. porządek i czystość w miejscu pracy – ich wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo pracownika,
 - d. profilaktyczna opieka lekarska – zasady jej sprawowania w odniesieniu do stanowiska opiekunki dziecięcej,
 - e. zasady higieny w pracy opiekunki dziecięcej zgodnie z miejscem pracy,
 - f. Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
 - g. zastosowanie środków gaśniczych w konkretnych sytuacjach,
 - h. sygnały i znaki bezpieczeństwa oraz inne sygnały alarmowe.
2. Podstawy ergonomii, fizjologii oraz bezpieczeństwa pracy:
- a. przygotowanie stanowiska pracy opiekunki dziecięcej zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska,
 - b. źródła i skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka,
 - c. sposoby i procedury zapobiegania zagrożeniom zdrowia i życia swojego i podopiecznych podczas wykonywania prac zawodowych,
 - d. środki ochrony indywidualnej i zbiorowej, środki techniczne ochrony przed zagrożeniami,
 - e. ocena stanu pomieszczeń, w których przebywają dzieci, urządzeń higieniczno-sanitarnych, pomocy dydaktycznych,
 - f. choroby zawodowe opiekunki dziecięcej.
3. Zadania i uprawnienia instytucji oraz służb działających w zakresie ochrony pracy i środowiska w Polsce:
- a. zadania i uprawnienia poszczególnych organów pełniących nadzór nad warunkami pracy oraz ochroną środowiska naturalnego w Polsce,
 - b. stosowanie zaleceń instytucji i służb działających w zakresie ochrony pracy i środowiska podczas wykonywania zadań zawodowych opiekunki dziecięcej.
4. Prawa i obowiązki pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy:
- a. prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy i z tytułu wypadku przy pracy,
 - b. konsekwencje nieprzestrzegania obowiązków przez pracownika i pracodawcę w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - c. prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa (w tym rodzaje świadczeń).

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

V	Umiejętności radzenia sobie ze stresem i rozwiązywania problemów	8 godzin
	<ol style="list-style-type: none">1. Czym jest stres? Jakie są jego przyczyny?2. Rodzaje i fazy stresu:<ol style="list-style-type: none">a. stres biologiczny – koncepcja Hansa Selye;b. stres psychologiczny,c. stres organizacyjny.3. Wpływ stresu na organizm – kontekst czasowy.4. Stres – mechanizmy działania, style i strategie radzenia sobie ze stresem:<ol style="list-style-type: none">a. styl skoncentrowany na zadaniu,b. styl skoncentrowany na emocjach,c. styl skoncentrowany na unikaniu.5. Negatywne skutki stresu i sposoby przeciwdziałania im.6. Metody relaksacyjne i przykłady ćwiczeń oddechowych. Metoda Jacobsona.7. Czynniki indywidualne i grupowe wpływające na dobrą współpracę w zespole.	
VI	Emisja głosu	5 godzin
	<ol style="list-style-type: none">1. Zagadnienia teoretyczne z zakresu budowy i zasad funkcjonowania aparatu mowy.2. Praktyczne ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne, relaksacyjne.3. Gry integracyjne.4. Elementy występów publicznych. Opanowanie tremy, mowa ciała – postawa i gesty, elementy perswazji oraz zasady dobrego wizerunku.	
VII	Efektywna komunikacja z rodzicami	4 godziny
	<ol style="list-style-type: none">1. Rola i pozycja rodzica w żłobku. Zasady dobrej adaptacji rodzica do żłobka.2. Korzyści z efektywnej współpracy z rodzicami.3. Efektywna komunikacja z rodzicami – zasady współpracy:<ol style="list-style-type: none">a. nawiązanie relacji (zaufanie i profesjonalizm),b. aktywna i systematyczna współpraca,c. partnerstwo/współdziałanie,d. wielostronny przepływ informacji,e. jedność działań,f. zasady etyczne.4. Różnorodne możliwości efektywnej współpracy z rodzicami i zasady ich organizacji:<ol style="list-style-type: none">a. zebrania z rodzicami,b. rozmowy indywidualne,c. rada rodziców,d. strona internetowa żłobka oraz tablice informacyjne,e. aplikacja żłobkowa,f. zajęcia otwarte, uroczystości żłobkowe, dni otwarte,g. ankiety satysfakcji.5. Zasady i praktyczne wskazówki udzielania informacji o dziecku:<ol style="list-style-type: none">a. bezpieczeństwo dzieci i opiekunów,b. przygotowanie do rozmowy,c. życzliwe nastawienie i zrozumienie dla rodzica,d. jak rozmawiać z rodzicem i jak go słuchać.	

BLOK V

PRAKTYKI ZAWODOWE

łącznie 80 godzin

Miejsce realizacji praktyk zawodowych:

Zajęcia praktyczne uczestnicy kursu będą realizować w żłobkach wchodzących w skład Zespołu Żłobków m.st. Warszawy lub inną wybraną przez siebie placówką. Szczegóły realizacji praktyk zawodowych są określone Regulaminem odbywania praktyki zawodowej dla opiekuna dzieci do lat 3 i dziennego opiekuna w Zespole Żłobków m.st. Warszawy.

Warunki przystąpienia do praktyk:

Warunkiem przystąpienia do praktyk zawodowych jest:

- ukończenie części teoretycznej szkolenia z uwzględnieniem dopuszczalnej liczby godzin nieobecności,
- przedstawienie przez uczestnika kursu przed rozpoczęciem praktyk negatywnego badania w kierunku nosicielstwa *Salmonella* i *Shighella*, zgodnego z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi,
- niefigurowanie w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym oraz
- wystawienie przez organizatora praktyk upoważnienia do przetwarzania danych osobowych dzieci w żłobku i ich rodziców.

Warunki realizacji praktyk:

Praktyka zawodowa będzie realizowana na podstawie opracowanego przez organizatora regulaminu praktyki zawodowej. W trakcie praktyk będzie prowadzony dziennik praktyk, który po ich zakończeniu zostanie zaopiniowany przez opiekuna praktyk.

I Zapoznanie się ze strukturą organizacyjną żłobka i prowadzoną dokumentacją.

4 godziny

1. Zapoznanie ze statutem żłobka, regulaminem organizacyjnym, planami pracy, instrukcją BHP i PPOŻ, zakresem obowiązków opiekuna.
2. Zapoznanie się z dokumentami dotyczącymi uczęszczających do placówki dzieci (umowa, karta informacyjna, oświadczenia rodzica).
3. Misja i wizja Zespołu Żłobków m.st. Warszawy.
4. Regulamin realizacji praktyk.

II Poznanie warunków i specyfiki pracy w żłobku lub klubie dziecięcym

4 godziny

1. Aseptyka oraz antyseptyka w żłobku w praktyce:
 - a. praktyczna prezentacja procedury mycia i dezynfekcji rąk,
 - b. procedury mycia i dezynfekcji powierzchni w żłobku,

Program szkolenia *Opiekun w żłobku lub klubie dziecięcym 280 godzin* organizowanego przez Zespół Żłobków m.st. Warszawy

- c. procedury mycia i dezynfekcji przedmiotów używanych przez dzieci: zabawek, nocników, leżaków.
2. Zasadność używania środków ochrony osobistej (odzież robocza, maseczki, czepki oraz rękawiczki).
3. Omówienie standardów postępowania w sytuacji wystąpienia objawów chorobowych u dziecka (gorączka, urazy ciała, stany zagrożenia życia).
4. Omówienie zasad organizacji odpoczynku dzieci (pory dnia, warunki, długość).
5. Omówienie zasad organizacji posiłków. Analiza jadłospisów ze szczególnym uwzględnieniem diet eliminacyjnych.
6. Omówienie zasad organizacji bezpieczeństwa dzieci we wszystkich punktach realizacji planu ramowego dnia pobytu dzieci.

III Prowadzenie zajęć indywidualnych i grupowych z dziećmi według wcześniej przygotowanych scenariuszy zajęć. Obserwacja i samodzielne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i higienicznych	72 godziny
--	-------------------

1. Mycie i pielęgnacja dziecka:
 - a. zmiana pieluszki (profilaktyka bioder),
 - b. zmiana bielizny i ubrania,
 - c. systematyczne dbanie o czystość rąk i buzi,
 - d. wspieranie dziecka w trakcie posiłków/pomoc dziecku w trakcie posiłków.
2. Aktywne włączanie się w realizację ramowego planu dnia grupy.
3. Przygotowanie tygodniowego planu pracy oraz scenariusza zajęć pod nadzorem opiekuna praktyk oraz jego współrealizacja.
4. Przeprowadzenie przygotowanych i uzgodnionych z opiekunem praktyk zajęć z dziećmi (zajęcia indywidualne i grupowe na podstawie scenariusza).
5. Aktywna opieka nad dziećmi znajdującymi się w grupie. Samodzielność w organizacji pracy, dbałość o bezpieczeństwo dzieci i realizację ich potrzeb.